

Potilas Vakuutus keskus

Konsultaatio päivystyksessä ja potilasturvallisuus

Lääkäri2019 10.1.2019

Ylilääkäri Eero Hirvensalo
Hallitusneuvos Anne Ilkka

Vastuut ja veloitteet konsultointiin liittyvissä potilasvahingoissa

Potilasvakuutuskeskus on osa Vakuutuskeskusta

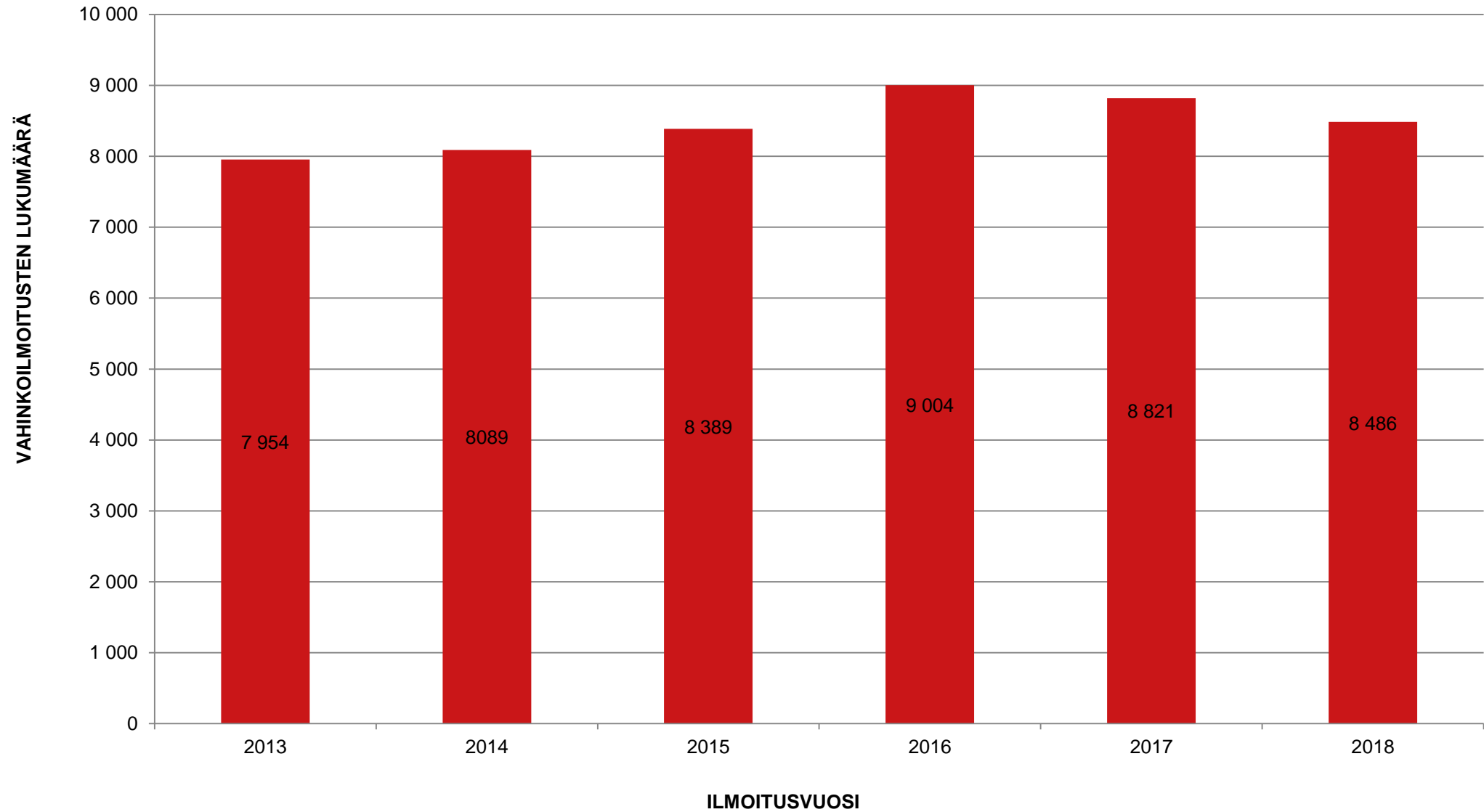

Potilasvakuutuskeskuksen tehtäviä

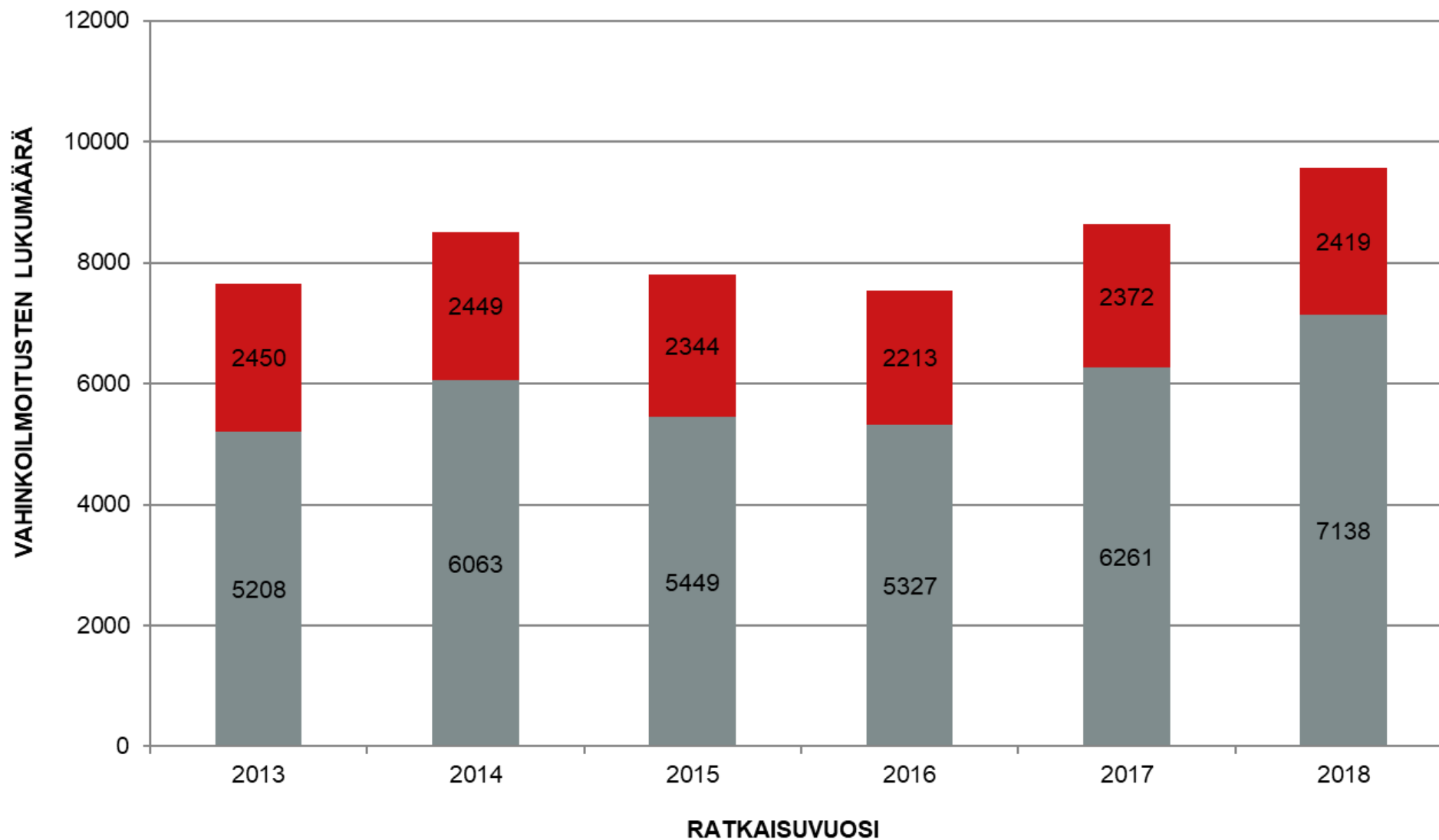
- Potilasvakuutuskeskus (PVK) huolehtii keskitetysti terveydenhuollon yhteydessä aiheutuneiden henkilövahinkojen korvaamisesta potilasvahinkolain mukaisesti.
- PVK edistää potilasturvallisuutta tekemällä tutkimusta, laskelmia ja tilastoaineistoa.
- Keskuksen jäseniä ovat kaikki potilasvakuutuksia myöntävät vakuutusyhtiöt Suomessa.
- Järjestelmä on ollut lakisääteisenä vuodesta 1987 potilaiden ja hoitohenkilöstön turvana.

Potilas
Vakuutus
keskus

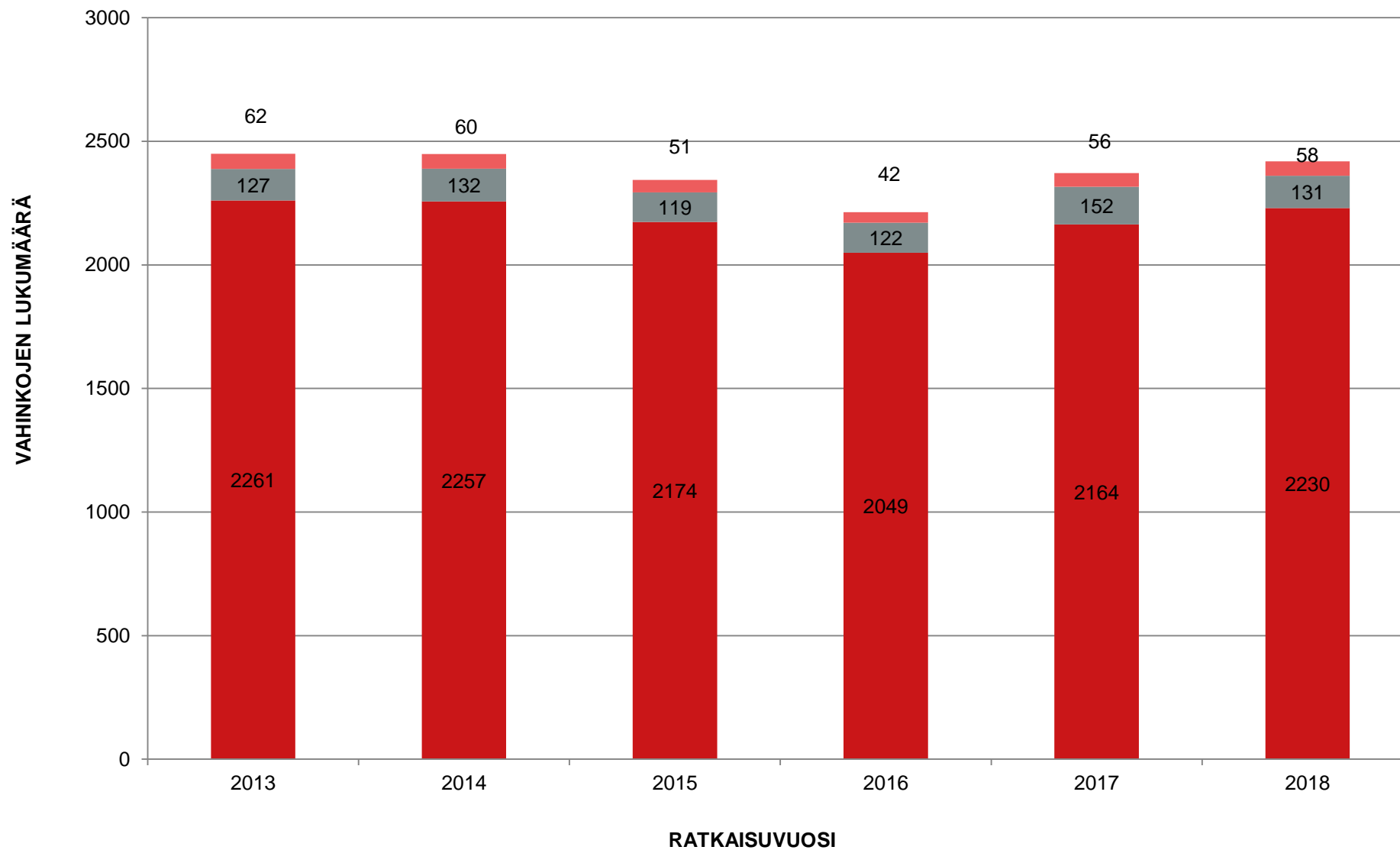
VUOSINA 2013-2018 SAAPUNEET POTILASVAHINKOILMOITUKSET

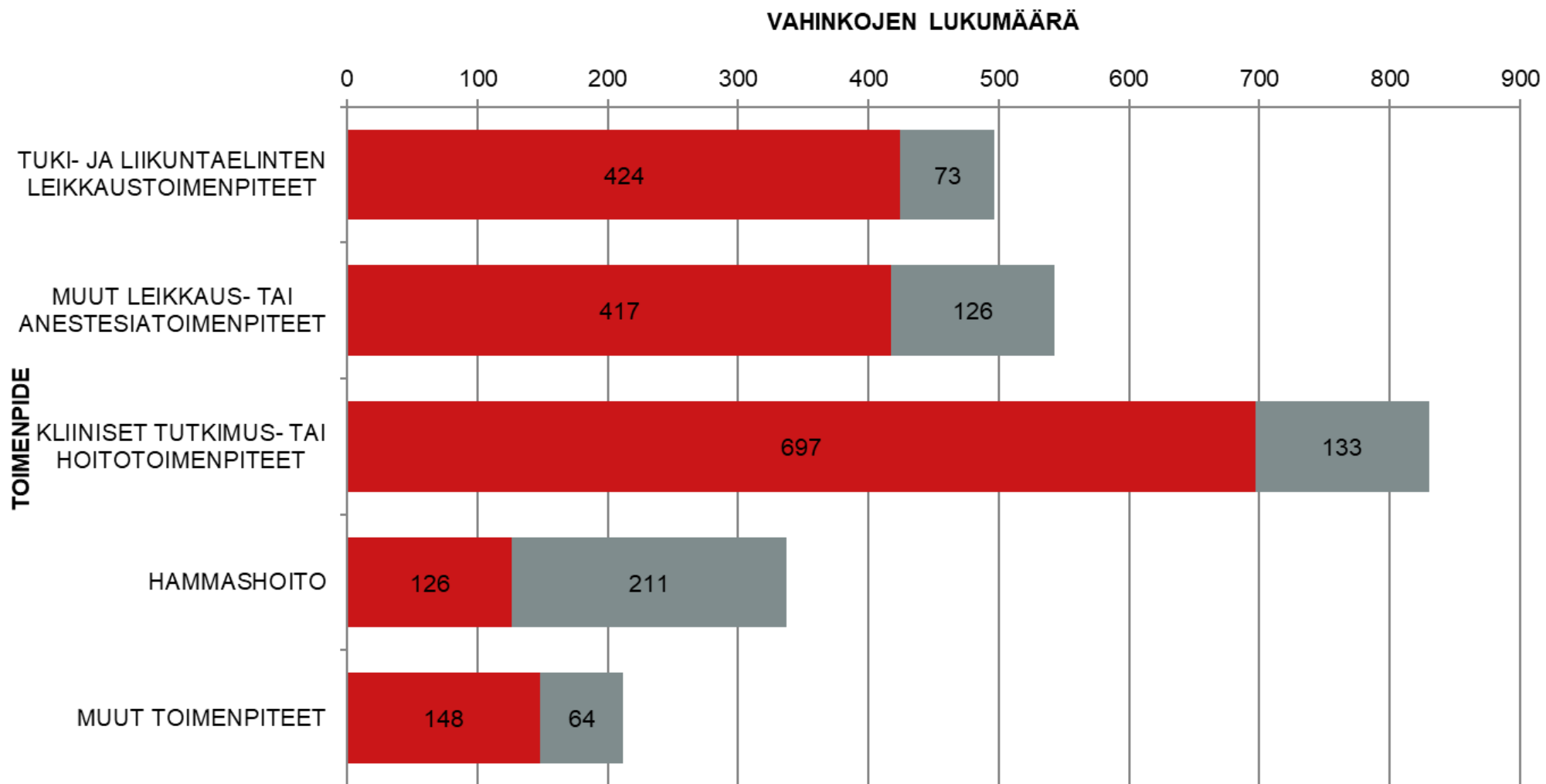
VUOSINA 2013-2018 RATKAISTUT POTILASVAHINGKOILMOITUKSET

VUOSINA 2013-2018 RATKAISTUT KORVATTAVAT POTILASVAHINGOT

VUONNA 2018 RATKAISTUT KORVATTAVAT POTILASVAHINGOT

10.1.2019
Anne Ilkka
Hallitusneuvos

VASTUUT JA VELVOITTEET KONSULTOINTIIN LIITTYVISSÄ POTILASVAHINGOISSA

- Ammattihenkilöiden vastuut konsultaatiotilanteissa
- Säädöspohja
- Valvonta
- Uusi Potilasvakuutuslaki

VASTUUT JA VELVOITTEET PÄÄPIIRTEISSÄÄN

Terveydenhuollon ammattihenkilön vastuu:

- Hoitovastuussa olevalla vastuu omasta toiminnastaan
- Konsultaation antajalla vastuu omista neuvoistaan
- Konsultaation antajalla oltava riittävä ja laadukas informaatio asiasta

Työnantajan vastuu:

- Henkilöstön riittävän osaamisen varmistaminen
- Työnjako toimintayksikössä
- Omavalvonnan toteuttaminen

SÄÄDÖSPOHJA

L terveydenhuollon ammattihenkilöistä (559/1994)

- Terveysdenhuollon **ammattihenkilön** on ammattitoiminnassaan sovellettava yleisesti hyväksytyjä ja kokemusperäisiä perusteltuja menettelytapoja koulutuksensa mukaisesti, jota hänen on pyrittävä jatkuvasti täydentämään. Terveysdenhuollon ammattihenkilöllä on velvollisuus ottaa huomioon, mitä potilaan oikeuksista säädetään.
- Terveysdenhuollon ammattihenkilöllä velvoite ylläpitää ja kehittää osaamistaan. Työnantajalla velvoite seurata ammattihenkilöiden ammatillista kehittymistä ja luoda edellytykset täydennyskoulutukseen osallistumiselle.

SÄÄDÖSPOHJA

Terveydenhuoltolaki

- terveydenhuollon toiminnan on perustuttava näyttöön ja hyviin hoito- ja toimintakäytäntöihin. Terveydenhuollon toiminnan on oltava laadukasta, turvallista ja asianmukaisesti toteutettua. Terveydenhuollon toimintayksikön on laadittava suunnitelma laadunhallinnasta ja potilasturvallisuuden täytäntöönpanosta.
- Kunnan ja sairaanhoitopiirin on huolehdittava henkilöstön täydennyskoulutuksesta.

L potilaan asemasta ja oikeuksista

- Oikeus hyvään hoitoon ja kohteluun

POTILASASIAKIRJAT JA KIRJAAMINEN STM:N ASETUS POTILASASIAKIRJOISTA (298/2009)

- Potilasasiakirjoihin tehtävistä merkinnöistä tulee riittävässä laajuudessa käydä ilmi taudinmäärityksen, valitun hoidon ja tehtyjen hoitoratkaisujen perusteet.
- Hoitoon osallistuneet on tarvittaessa kyettävä selvittämään
- Hoitovastuussa olevan terveydenhuollon ammattihenkilön tulee tehdä merkinnät potilaan taudinmäärityksen tai hoidon kannalta merkittävästä puhelinneuvottelusta sekä muusta vastaavasta konsultaatiosta ja hoitoneuvottelusta. Merkinnöistä tulee käydä ilmi konsultaation tai neuvottelun ajankohta, asian käsittelyyn osallistuneet sekä tehdyt hoitoratkaisut ja niiden toteuttaminen.

POTILASASIAKIRJAT JA KIRJAAMINEN STM:N ASETUS POTILASASIAKIRJOISTA (298/2009)

- Jos konsultaatio tapahtuu siten, että potilas voidaan tunnistaa, myös konsultaation antajan tulee tehdä potilasasiakirjoihin merkinnät antamastaan konsultaatiovastauksesta tai hänelle tulee muutoin jäädä antamansa vastauksen tiedot.
- Jos lääkäri osallistuu ensihoitoon tai sairaankuljetukseen henkilökohtaisesti tai konsultaation perusteella, tämän tulee käydä ilmi potilasasiakirjoista.

PÄIVYSTYKSEN ERITYISKYSYMYKSIÄ

VNA kiireellisen hoidon perusteista ja päivystyksen erikoisalakohteisista edellytyksistä (583/2017)

- Päivystysyksikön johtajana virkasuhteessa oleva kokonaisuudesta vastaava laillistettu lääkäri.
- Päivystysyksikössä on oltava kaikkina vuorokauden aikoina laillistettu lääkäri, joka johtaa päivystysyksikön toimintaa.
- Päivystysyksikössä on oltava saatavilla virkasuhteessa oleva laillistettu lääkäri niiden päätösten tekemistä varten, jotka edellyttävät virkavastuulla toimimista.
- Päivystysyksikön käytössä on oltava moniammatillinen henkilökunta, jolla on riittävä koulutus ja työkokemus ja joka tuntee alueen olosuhteet ja sosiaali- ja terveydenhuollon palvelukokonaisuuden.

PÄIVYSTYKSEN ERITYISKYSYMYKSIÄ

Päivystysapu 116117

- mahdollisuus konsultoida lääkäriä?

VALVONTA

- STM
- Valvira
- Aluehallintovirastot
- Eduskunnan oikeusasiamies
- Oikeuskansleri
- Tietosuojavaltuutettu
- PVK, potilasvahinkolautakunta
- Kuluttajaviranomaiset
- Poliisi
- Hallinto-oikeudet, tuomioistuimet

POTILASVAKUUTUSLAKI (HE 298/2018)

- Uusi potilasvakuutuslaki korvaa potilasvahinkolain
- HE annettu eduskunnalle 5.12.2018, voimaantulo 2021

POTILASVAKUUTUSLAKI (HE 298/2018)

Mikä muuttuu?

- Lain rakenne selkeämmäksi. Peruseriaatteet korvattavuudesta ovat pääosin ennallaan
- Soveltamisalan laajennus:
 - Ulkomailla annettu hoito, joka kuuluu suomalaisen toimintayksikön järjestämisvastuulle ja hoito on perusteltua antaa ulkomailla
 - Kehoon asennettavista laitteista aiheutuvat henkilövahingot korvattavaksi, jos laite ei ole ollut niin turvallinen kuin on ollut aihetta olettaa
 - Ammatillinen kuntoutus korvattavaksi
- PVK:lle oikeus ilmoittaa Luovalle seikasta, joka voi vaarantaa potilasturvallisuutta

Lisätietoja:

Anne Ilkka

Sähköposti: anne.ilkka@stm.fi

Sosiaali ja terveysministeriö

Internet: stm.fi

Twitter: [@STM_Uutiset](https://twitter.com/STM_Uutiset)

Konsultaatiot terveydenhuollossa

- Yleinen toimintatapa terveydenhuollossa, tärkeä hoidollisesti ja opetuksellisesti
- Oman organisaation sisäinen suullinen konsultointi (triagehoitaja – päivystävä lääkäri)
- Erikoisalojen välinen tai erikoisalan sisäinen konsultointi oman organisaation sisällä (esim. kirurgia - sisätaudit, akuuttilääketiede – neurologia, ortopedia - selkäortopedia)
- Erikoisalojen sisäinen tai toisen erikoisalan konsultointi toisesta organisaatiosta (esim. keskussairaalan erikoisala – yo-sairaalan erikoisala, yhteispäivystys – yo-neurologia)

Potilas
Vakuutus
keskus

Organisaation sisäinen konsultaatio

- Eri erikoisalojen välillä pääsääntöisesti kirjallinen konsultaatiopyyntö – kirjallinen vastaus
 - Konsultaation antava lääkäri perehtyy potilaaseen ja kerättyyn tietoon
 - Diagnoosin ja hoidon määrittäminen, hoitovastuun ottaminen vähintään kysymyksenasettelun raajamassa osuudessa
 - Käytäntö sama julkisella ja yksityisellä puolella
- Oman erikoisalan sisäinen konsultaatio
 - Kuten yllä
 - Voi olla myös suullinen, merkintätapa vaihtelee, yleensä kysyvä lääkäri kirjaa

(Ulkoinen) puhelinkonsultaatio

- **Konsultaatiota pyytävä lääkäri**
 - kommunikaatio potilaan kanssa
 - kliininen tutkiminen
 - potilaasta koottu data: tekstit, lab. arvot, kuvantamislöydökset
- Kysymyksenasettelu: diagnostiikan tuki - hoitolinjan valinta

(Ulkoinen) puhelinkonsultaatio

- **Konsultaatiovastauksen antava lääkäri**
 - pääsääntöisesti vain annettujen tietojen varassa tehty linjaus
 - kuva- / laboratoriovastausten konsultaatiossa kuvat / arvot arvioitavana
 - yhteinen tietojärjestelmä: kaikki potilaasta kirjatut tiedot nähtävissä

Vastaus: diagnostinen tuki, hoitosuosituksen antaminen

Puhelinkonsultaatio ja vastuut

- Prosessiin vaikuttavat hoitavan ja konsultaation antavan lääkärin koulutus- ja osaamistasot sekä virka-asetat
- Puhelinkonsultaatiovastauksen kirjaaminen
 - Suomessa pääsääntöisesti hoitava lääkäri kirjaa konsultaatiovastauksen
- Konsultaatiovastaus on usein ratkaiseva diagnostiikassa ja hoitolinjan valinnassa
 - vastauksen selkeys sekä kirjaamisen oikeellisuus ja tarkkuus ovat tärkeitä konsultaation antaneen lääkärin oikeusturvan kannalta.

Potilas
Vakuutus
keskus

Puhelinkonsultaatio ja vastuut

- Kokeneemman ja organisaatiotasolla korkeamman asiantuntijatason ammattihenkilön konsultaatiovastausta voidaan pitää merkittävänä ja hoitavan lääkärin toimintaa ohjaavana
- Konsultoinnissa tulisi aina olla tarkka kysymys ja siihen oikein suhteutettu vastaus. Kysyvän lääkärin tulisi aina kirjata kysymyksenasettelu ja saatu vastaus luotettavasti. Konsultaatiovastauksen tulisi olla selkeä ja kohdistua annettuun kysymykseen.

Puhelinkonsultaatio ja vastuut

- Sujuvan konsultoinnin toteutuksessa on haasteita, kun vastauksen antavan lääkärin edellytetään kirjaavan tiedot omaan järjestelmäänsä. Tilannetta helpottaa yhteisten tietojärjestelmien käyttö. Potilasta näkemättä on perusongelma kuitenkin edelleen olemassa.
- Hoitava lääkäri vastaa potilaan hoidosta. Jos konsultaatio on vaikuttanut tähän päätökseen, on konsultaation antanut lääkäri myös osaltaan vastuussa toteutuneesta linjauksesta.

Kumpi vastuussa PVK:n näkökulmasta – kysyjä vai vastaaja? Lonkkamurtuma

- Yhteispäivystyksen akuuttilääkäri kuvaa kotona kaatuneen vanhuksen kivuliaan lonkan ja on epävarma löydöksestä, jonka radiologi on lausunut normaaliksi.
- Puhelinkonsultaation perusteella sairaalan ortopedipäivystäjä antaa ohjeeksi siirtää potilas perusterveydenhuollon kuntoutusosastolle kävelyn harjoitteluun täydellä varauspainolla.

Kumpi vastuussa PVK:n näkökulmasta – kysyjä vai vastaaja? Lonkkamurtuma

- Potilas tuodaan seuraavana päivänä uudestaan päivystykseen rollaattoriharjoituksen johdettua raajan pettämiseen ja kaatumiseen. Uudessa kuvassa nähdään dislokoitunut reisiluun kaulan murtuma, samassa kohdassa, johon päivystävä akuuttilääkäri oli kiinnittänyt huomiota.
- Vastuu potilaan siirrosta kuntoutusyksikköön ja varausluvasta?

Kumpi vastuussa PVK:n näkökulmasta – kysyjä vai vastaaja? Ikääntyneen kaularankavamma

- 80- vuotias henkilö oli lyönyt kaatuessaan otsansa oven karmiin.
- Keskussairaalan yhteispäivystyksen lääkäri oli hoitanut otsan haavan. Potilas oli valittanut niska-hartiakipua ja potilas kuvasi pistelyä ja kipua jalkapohjissa ja vasemmassa kädessä. Raajojen toiminta kirjattiin normaaliksi.
- Kaularangan rtg-kuvissa ei nähty poikkeavaa, mutta oireiden perusteella konsultoitiin ortopedipäivystäjää, joka ehdotti tehtäväksi TT- kuvauksen. Hoitava lääkäri kirjasi tämän ja pyysi kuvauksen. Löydös tulkittiin radiologin ja ortopedipäivystäjän toimesta normaaliksi.

Kumpi vastuussa PVK:n näkökulmasta – kysyjä vai vastaaja? Ikääntyneen kaularankavamma

- Oirekuvan perusteella ortopedipäivystäjä pyysi päivystävää lääkäriä konsultoimaan yo-sairaalan ortopedia, joka myös arvioi TT-kuvat ja antoi normaalin löydöksen perusteella ohjeeksi siirtää potilaan kuntouttavaan perusterveydenhuollon sairaalaan mobilisaatio-ohjein. Tämän hoitava lääkäri kirjasi kertomukseen ja hoitoyhteenvedoon.
- Seuraavana päivänä kehittyi merkittävä tetraparesioireisto, potilas siirrettiin yo-sairaalaan ja hänellä todettuun C IV-V tason luksaatio, jonka leikkaushoito toteutettiin kiireellisenä.
- Pitkäaikainen kuntoutus aloitettiin – jäi pysyvä toimintarajoite ja avun tarve

Kumpi vastuussa PVK:n näkökulmasta – kysyjä vai vastaaja? Ikääntyneen kaularankavamma

- Mikä on kliinisen tutkimuksen ja oirekuvan kirjaamisen taso ollut diagnostista synteesiä tehtäessä päivystyksessä?
- Olisiko keskussairaalan ortopedin tullut perehtyä potilaaseen henkilökohtaisesti?
- Miten paljon yo-sairaalan ortopedi on saanut ja ottanut huomioon esitietoja ja potilaan kuvaamaa oirekuvaa?

Kiitos!

Twitter: @Potilasvakuutus

LinkedIn: Potilasvakuutuskeskus

Facebook: Kohti parempaa potilasturvallisuutta

www.pvk.fi

Potilas
Vakuutus
keskus